

INTERNATIONAL ANTALYA SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATIVE STUDIES CONGRESS

18-21 December 2021/ Antalya, Side

PROCEEDING BOOK

abtsracts and full texts

ISBN: 978-625-7898-57-7

INSTITUTE OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND SOCIAL RESEARCH
REPUBLIC OF TURKEY

ULUSLARARASI ANTALYA BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR VE YENİLİKÇİ ÇALIŞMALAR KONGRESİ

18-21 Aralık 2021/ Antalya, Side

BİLDİRİ KİTABI

Özet ve tam metinleri

INSTITUTE OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND SOCIAL RESEARCH
REPUBLIC OF TURKEY

International Antalya Scientific
Research and Innovative Studies Congress
18-21 December 2021/ Antalya, Side
Institute of Economic Development and Social Research

PROCEEDING BOOK

EDITORS
Prof. Dr. Antonio JAKIMOVSKI
Assoc. Prof. Dr. Elena RIZOVA

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law.

Institute of Economic Development and Social Research
Publications® (The Licence Number of Publicator: 2014/31220)
TURKEY TR: +90 342 606 06 75
USA: +1 631 685 0 853
E mail: iksadyayinevi@gmail.com
www.iksadyayinevi.com
It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules IKSAD Publications – 2021©
Issued: 25.12.2021
ISBN: 978-625-7898-57-7

ABOUT CONGRESS

International Antalya Scientific
Research and Innovative Studies Congress
Institute of Economic Development and Social Research

Keynote & Invited participation type

DATE - PLACE

18-21 December 2021/ Antalya, Side

ORGANIIZATION

İKSAD- www.iksad.org.tr

OTTOMAN&TURKISH STUDIES CENTRE

LANGUAGES

Turkish, English, Russian

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process

PRESENTATION TYPE

Oral in person and virtual presentations

INTERNATIONAL PARTICIPANT COUNTRIES

Participants' Countries:

Turkey (68 papers), Ukraine, USA, Kazakhstan, Ethiopia, Pakistan, Azerbaijan, Uzbekistan, Iran, Morocco, Canada, Saudi Arabia, Kosovo, India, Algeria, Romania, Iraq, Georgia, Egypt, Macedonia, Albania, Panama, Poland, Jordan, Bulgaria, Russia (74 papers)

26 countries

CONGRESS ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Mykola VASKIV, Borys Grinchenko Kyiv University

Doç. Dr. Ümran TÜRKYILMAZ, Ankara Hacı Bayram Veli University

Doç. Dr. Betul APAYDIN YILDIRIM, Ataturk University

Dr. Etem İ. ŞAHİN -Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University

Dr. Cavit POLAT - Iğdir University

Dr. Hüseyin ERİŞ- Harran University

Dr. Elvan CAFAROV, Azerbaijan State Pedagogy University

Dr. Violla MAKHZOUM, Islamic University of Lebanon

Dr. Bashir Ali SALEH- Al-Jabal Al-Gharbi University, Libya

Seda HADZIBULIC- Northeastern Illinois University

Zhandos Alimgerey- İKSAD

.

CONGRESS SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Mustafa TALAS - Ömer Halisdemir University

Prof. Dr. Hacer HUSEYONA - Azerbaijan Pedagogy University

Prof. Dr. Ahmet Niyazi ÖZKER, Bandırma Onyedi Eylul University

Prof. Dr. Salih ÖZTÜRK, Tekirdağ Namık Kemal University

Prof. Dr. Necati DEMİR - Gazi University

Assoc. Prof. Dr. Güray ALPAR- Strategic Thinking Institute

Assoc. Prof. Dr. Özlem ÜLGER - Batman University

Assoc. Dr. Nazife ASLAN, Ankara Hacı Bayram Veli University

Assoc. Prof. Dr. Hatice Burçin Şolt- Zonguldak Bülent Ecevit University

Assoc. Dr. Froilan Mobo - Philippine Merchant Marine Academy

Asst. Prof. Dr. Fatma HASTAOGLU, Sivas Cumhuriyet University

Dr. Cavit POLAT - Iğdir University

Dr. Damezhan SADYKOVA - Kazakh Girls State Pedagogical University

Dr. Mariam S. OLSSON - Labanise University

Dr. Muntazir MEHDI, National University of Modern Languages

Dr. WU Yicheng - Minzu University

Dr. Ethem İlhan ŞAHİN, Alparslan Turkes University

Dr. Serkan GÜN, Siirt University

Dr. Mohammed Shoaib KHAN - Pak Turk Maarif School

Dr. Mehmet Emin KALGI - Çukurova University

TURKEY TIME: 13^{00}-15^{30}

DATE: 20.12.2021 | HALL-5 / SESSION-2

Meeting ID: 812 2134 1079 | Passcode: 121212

MODERATOR: Şəfəq Əliyeva, Fil.ü.f.d.

Dr. Melek ÇUBUKCU	Çukurova Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Adana,	*SEPARATE WRITTEN FEATURE ON THE ATEBETU'L- HAKAYIK SAMARKANT COPY - "ATEBETL' L-HAKAYIK TEXT PUBLICATION"WITH COMPARISON OF FOOTNOTES-*
AYDİL BAHAR YILMAZ	İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ, İNGİLİZ DİLİ VE EDEBİYATI	*A PSYCHOANALYTICAL STUDY ON WILLIAM SHAKESPEARE'S ANTONY AND CLEOPATRA THROUGH CARL GUSTAV JUNG'S ARCHETYPES*
Şəfəq Əliyeva Fil.ü.f.d.	AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxana	*Book collection of the founder of Azerbaijani numismatics Yevgeny Alexandrovich Pakhomov - as a valuable scientific source*
Hikmet ZELYURT Osman OSMANOĞLU	İnönü University, Faculty of Education, Department of Basic Education, Malatya, Turkey	*AN EXAMINATION OF HAND-TO-HOME PRESCHOOL EDUCATION BOOKS ACCORDING TO TEACHER'S OPINIONS FOR SOME FEATURES*
Dr. Metin TAYTAŞ	Ministry of National Education Hüsrev Pasha Primary School. Van	*INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE SPECIAL EDUCATION COMPETENCIES OF GUIDANCE COUNSELORS AND DECENCY LEVELS*
Jamila AKHUNDZADE	Baku State University, International communication, Baku, Azerbaijan	*COMPARATIVE ANALYSIS ON IMPACT OF SECOND KARABAKH WAR ON SOCIAL-CULTURAL AND LITERATURE ASPECTS*
AHADOVA GUNEL TOFIG GIZI	Master of "Librarianship and information" faculty of Baku State University Chief specialist of the department "Azerbaijan studies and National Digital Memory" of ANAS CSL, Baku, Azerbaijan	*THE ANALYSIS OF TURKISH LITERATURE IN THE HERITAGE OF TURKOLOGICAL SCIENTISTS PROTECTED IN THE CENTRAL SCIENTIFIC LIBRARY (TRADITIONAL AND ELECTRONIC BASE)*
SAFAROVA AYGUN KAMRAN GIZI	Doctorant of "Librarianship and information" faculty of Baku State University Head of the department "Azerbaijan studies and National Digital Memory" of ANAS CSL	*THE RELATIONSHIP OF THE CENTRAL SCIENTIFIC LIBRARY STAFF WITH THE LIBRARIES OF THE REPUBLIC OF TURKEY ON THE CONTEXT OF THE DIGITAL PLATFORM*

Melek ÇUBUKCU	SEPARATE WRITTEN FEATURE ON THE ATEBETU'L- HAKAYIK SAMARKANT COPY - "ATEBETU' L-HAKAYIK TEXT PUBLICATION"WITH COMPARISON OF FOOTNOTES-	448
Aydil Bahar YILMAZ	A PSYCHOANALYTICAL STUDY ON WILLIAM SHAKESPEARE'S ANTONY AND CLEOPATRA THROUGH CARL GUSTAV JUNG'S ARCHETYPES	470
Şəfəq ƏLIYEVA	BOOK COLLECTION OF THE FOUNDER OF AZERBAIJANI NUMISMATICS YEVGENY ALEXANDROVICH PAKHOMOV - AS A VALUABLE SCIENTIFIC SOURCE	479
Hikmet ZELYURT Osman OSMANOĞLU	AN EXAMINATION OF HAND-TO-HOME PRESCHOOL EDUCATION BOOKS ACCORDING TO TEACHER'S OPINIONS FOR SOME FEATURES	486
Metin TAYTAŞ	INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE SPECIAL EDUCATION COMPETENCIES OF GUIDANCE COUNSELORS AND DECENCY LEVELS	495
Jamila AKHUNDZADE	COMPARATIVE ANALYSIS ON IMPACT OF SECOND KARABAKH WAR ON SOCIAL-CULTURAL AND LITERATURE ASPECTS	510
Ahadova Gunel TOFIG GIZI	THE ANALYSIS OF TURKISH LITERATURE IN THE HERITAGE OF TURKOLOGICAL SCIENTISTS PROTECTED IN THE CENTRAL SCIENTIFIC LIBRARY (TRADITIONAL AND ELECTRONIC BASE)	511
Safarova Aygun KAMRAN GIZI	THE RELATIONSHIP OF THE CENTRAL SCIENTIFIC LIBRARY STAFF WITH THE LIBRARIES OF THE REPUBLIC OF TURKEY ON THE CONTEXT OF THE DIGITAL PLATFORM	513
Sultan ALI Fakiha AKHTAR Sidra CHAUDHRY Muhammad Shahid MAHMOOD Rizwan ASLAM	SEROPREVALENCE OF FELINE IMMUNODEFICIENCY AND FELINE LEUKEMIA VIRUSES AND THEIR ASSOCIATION WITH RISK FACTORS IN CATS FROM FAISALABAD, PAKISTAN	516
Chaudhary Muhammad AYYUB Mazhar ABBAS Muhammad Nouman AKRAM Mujahid ALI Saqib AYYUB	EFFECT OF BIO STIMULANTS ON THE GROWTH OF EGGPLANT (SOLANUM MELONGENA L.) GROWN UNDER NACL INDUCED SALINITY	517
Uzma AYAZ	INVESTIGATION OF GENETIC DIVERGENCE IN LOCAL SUNFLOWER HYBRIDS AND INBRED LINES BY APPLYING MORPHOLOGICAL MARKERS	520
Muazzez TIKIRDIK Ayşe Gül MUTLU	THE EFFECT OF ELLAGIC ACID ON TELOMERASE ENZYME ACTIVITY	521
Ayşe Gül MUTLU Aykut TOPAL	THE RELATIONSHIP OF "TELOMERASE ACTIVITY – DOSE" IN TELOMERASE ACTIVITY MODIFICATION STUDIES	525
Waqas AHMAD	SCREENING OF WHEAT (TTITICUM AESTIVUM L.) CULTIVARS FOR TERMINAL HEAT STRESS TOLERANCE BY USING BIOCHEMICAL POINTER	529
Gülçin AY ÖZKAN Ayşe Gülgün ÖKTEM	MISIR BİTKİSİNE (Zea mays L. indentata) UYGULANAN YARASA GÜBRESİNİN VERİM UNSURLARINA ETKİSİ	530

ATEBETÜ'L- HAKAYIK SEMERKANT NÜSHASI'NDA AYRI YAZIM ÖZELLİĞİ -ATEBETÜ'L-HAKAYIK METİN YAYINI DİPNOTLARI KARŞILAŞTIRMASI İLE-

SEPARATE WRITTEN FEATURE ON THE ATEBETU'L- HAKAYIK SAMARKANT COPY-"ATEBETU'L-HAKAYIK TEXT PUBLICATION" WITH COMPARISON OF FOOTNOTES-

Arş. Gör. Dr.Melek ÇUBUKCU
Çukurova Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Adana, Türkiye., ORCID NO: 0000-0001-6821-2681

ÖZET

Atebetü'l- Hakayık, Yüknekli Edib Ahmet Bin Mahmud tarafından tahminen 12. yüzyılda yazılmış manzum bir öğüt ve ahlak kitabıdır. Ulu emir, Türk ve Acem meliki Muhammed Dâd İspehsâlâr Bey'e sunulmuştur. Yazılış amacına uygun olarak tamamen öğüt üslubuyla kaleme alınmıştır. Üçü İstanbul, ikisi Ankara, biri de Berlin'de olmak üzere bilinen altı nüshası vardır. "Semerkant Nüshası" İstanbul Ayasofya Kütüphanesi 4012 numarada kayıtlıdır. 1444'te Şahruh döneminde Semerkant'ta Zeynü'l- Abidin adlı bir hattat tarafından yazılmıştır. Metin Uygur harfli, başlıklar ise Arap harflidir. "İstanbul (Ayasofya) Nüshası", İstanbul'da Ayasofya Kütüphanesi'nde 4747 numarada kayıtlıdır. 1480 yılında Şeyhzâde Abdurrezzak Bahşi tarafından düzenlenmiştir. Uygur ve Arap harfleri ile yazılmıştır. "İstanbul (Topkapı- Saray) Nüshası", Topkapı Sarayı Kütüphanesi Hazine bölümünde 35552 numarada kayıtlıdır. Arap harfli bir nüshadır. "Ankara (Seyid Ali) Nüshası", Uzunköprü'de Seyid Ali kitapları arasında bulunmuştur. Arap harflidir. İstinsah tarihi, yeri ve müstensihi belli değildir. "Ankara (Maarif Kütüphanesi)" ve "Berlin (İlimler Akademisi)" Nüshaları ise Atebetü'l-Hakayık'taki beyitlerin yer aldığı nüshalar arasında sayılır. Ayrıca Ali Şîr Nevâyî'nin Nesâyimü'l-Mahabbe min Şemâyimi'l-Fütüvve ve Münşeât adlı eserlerinde de Atebetü'l-Hakâyık'tan alınan dörtlük ve beyitler yer almaktadır. Yakın zamanda Serkan Çakmak tarafından, eserin Arap harfli olan yedinci nüshası, ilim alemine "Hollanda Nüshası" adı altında tanıtılmış ve yayımlanmıştır (2019). Atebetü'l- Hakâyık üzerine pek çok çalışma yapılmış olmakla birlikte, eserin nüshalarının yazımı üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır. İncelememize konu olan nüsha Uygur harfleriyle kaleme alınmış olan "Semerkant (A) Nüshası"dır. Daha önce tarafımızca yapılan "İslami Döneme ait Uygur Harfli Türkçe Metinlerin Yazım Özellikleri" başlıklı doktora tezimizde Atebetü'l- Hakayık'ın Uygur harfli Semerkant Nüshası üzerinde ayrı yazım özelliğine değinmiştik. Bu çalışmadaki maksat ise Reşit Rahmeti Arat'ın Atebetü'l- Hakayık'ın Metin yayınındaki dipnotlardan hareketle, Atebetü'l- Hakayık'ın Uygur harfli Semerkant Nüshası'nda yer alan kelimeleri ayrı yazım özellikleri açısından incelemek, nüshanın tıpkıbasımındaki okumalardan yola çıkarak, ayrı yazım özelliğine ait hususları Reşit Rahmeti Arat'ın Atebetü'l- Hakayık Metin yayınında yer alan dipnotlardaki yazımla karşılaştırmaktır. Bunun için Atebetü'l- Hakayık'ın Uygur harfli Semerkant Nüshası tıpkıbasımı üzerinden okunacak, ayrı yazım özelliğine sahip olan örnekler incelenecektir. Her örnek için nüsha bilgisi ve beyit numarası verilecektir. Ayrı yazıma ait örneklerle ilgili sayısal bilgi verilecek, Reşit Rahmeti Arat'ın Atebetü'l- Hakayık Metin yayınındaki dipnotlarında, yazımda bitişik yazımla gösterdiği kelimelerin veya eklerin hangi tercihe göre bu biçimde ele alındığı tespit edilmeye çalışılacak, hangi eklere ya da hangi harflere göre ayrı yazım meselesinin değişiklik gösterip göstermediği belirlenecek, Reşit Rahmeti Arat'ın transliterasyon tercihleri hakkında bilgi vermeye çalışılacaktır. Bu çalışma,

Atebetü'l- Hakayık üzerinde çalışmak isteyen araştırmacılar için transliterasyon meselesi üzerine fikir edinme imkanı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Atebetü'l-Hakayık, transliterasyon, ayrı yazılan kelimeler, yazım

ABSTRACT

Atebetü'l-Hakayık is a verse book of advice and morals written by Edib Ahmet Bin Mahmud, from Yuknekli, presumably in the 12th century. The great amir was presented to Muhammed Dâd İspehsâlar Bey, a Turkish and Persian ruler. It has been written completely in the style of advice in accordance with the purpose of writing. There are six known copies, three in Istanbul, two in Ankara and one in Berlin. The Samarkand copy is registered at 4012 in the Istanbul Hagia Sophia Library. It was written by a calligrapher named Zeynü'l- Abidin in Samarkand during the Shahruh period in 1444. The text is in Uyghur letters and the titles are in Arabic letters. The Istanbul (Hagia Sophia) Copy is registered in the Hagia Sophia Library in Istanbul, number 4747. It was arranged by Şeyhzade Abdurrezzak Bahşi in 1480. It is written in Uighur and Arabic letters. The Istanbul (Topkapı- Saray) copy is registered in the Treasury section of the Topkapı Palace Library at 35552. It is a copy with Arabic letters. The Ankara (Seyid Ali) copy was found among the Seyid Ali books in Uzunköprü. The date, place and copy of the copy are not known. The Ankara (Maarif Library) copy and the Berlin (Science Academy) copy are among the copies containing the couplets in Atebetü'l-Hakayık. In addition, in Ali Şîr Nevâyî's works called Nesâyimü'l-Mahabbe min Şemâyimi'l-Fütüvve and Münşeât, there are quatrains and couplets taken from Atebetü'l-Hakâyık. Recently, the seventh copy of the work with Arabic letters was introduced to the scientific world under the name of "Dutch Copy" by Serkan Çakmak (2019).Although there have been many studies on Atebetü'l- Hakāyık, studies on the writing of copies of the work are limited. The copy that is the subject of our review is the Samarkand (A) Copy written in Uyghur letters. In our doctoral thesis titled "Writing Characteristics of Turkish Texts with Uyghur Letters from the Islamic Period", we mentioned the distinctive writing feature of Atebetü'l-Hakayık on the Samarkand Copy with Uyghur letters. The purpose of this study is to examine the words in the Uyghur lettered Samarkand Copy of Atebetü'l- Hakayık, based on the footnotes in Reşit Rahmeti Arat's Atebetü'l- Hakayık's Metin publication, in terms of their separate spelling features, and to analyze the words in the facsimile of the copy separately. The aim of this study is to compare the spelling issues with the spelling in the footnotes of Reşit Rahmeti Arat's Atebetü'l-Hakayık Metin. For this purpose, the Samarkand Copy of Atebetü'l-Hakayık with Uighur letters will be read over the facsimile, and the examples with separate writing features will be examined. Copy information and couplet number will be given for each sample. Numerical information will be given about the examples of separate spellings, it will be tried to determine according to which preference the words or affixes indicated in adjacent spelling in Reşit Rahmeti Arat's footnotes in the publication Atebetü'l-Hakayık Metin are handled in this way, according to which suffixes or which letters are separate spellings. It will be determined whether the issue of the issue changes or not, and it will be tried to give information about the transliteration preferences of Reşit Rahmeti Arat. This study will provide an opportunity to get an idea on the issue of transliteration for researchers who want to work on Atebetü'l-Hakayık.

Keywords: Atebetü'l-Hakayık, transliteration, separate words, spelling

GİRİŞ

Karahanlı Türkçesi dönemine ait kabul edilen Atebetü'l- Hakayık'ın çalışmamıza konu olan nüshası, Uygur harfleriyle yazılmış olan Semerkant (A) Nüshasıdır. **Reşit Rahmeti Arat** Atebetü'l- Hakayık metin yayınında , Uygur harfleri ile yazılmış olan Semerkant Nüshası'nın nüshalar arasında en iyisi olduğundan, nüshanın devrin tanınmış hattatlarından birinin (Zeynü'l -Abidin) elinden çıkmış olmasından bahseder. Yazmanın, Türk kültür tarihinde gerek yazı gerekse süs sahasında özel bir yer tuttuğunu, dikkatle incelenmesi gerektiğini, eserin asıl süsünün yazısı olduğunu dile getirir. Nüshanın, Uygur devrinde bugüne kadar örneği olmayan bir yazı şeklinin olduğunu, Uygur yazısı üzerine özellikle Semerkantlı hattatların çalıştıklarını, Uygur harflerinin yeni şekillerinde ise Arap yazım geleneğinden etkilenildiğini söyler. (Arat,2006: 20-21). Nüshanın yazılışı hakkında 848 (1444) tarihini verir, Semerkant'ta yazıldığını; fakat ne zaman ve hangi yolla İstanbul'a gelmiş olduğunun bilinmediğini, Kutadgu Bilig'in Uygur harfleri ile yazılan nüshasının, Fenārioğlu Kadı Ali tarafından Türkiye'ye getirildiği için, tahmini olarak bu nüshanın da yine o kişi veya Semerkant, Buhara ve Herat'ta tahsilde bulunan başka bir kimse tarafından İstanbul'a getirilmiş olduğunu tahmin edebileceğimizi söyler ve meşhur bir hattat tarafından yazılmış olması dolayısıyla zamanın hükümdarı ya da beyine sunulduğunu düşünür. Zeynü'l- Abidin adlı hattatın hem Arap hem de Uygur yazısında usta olduğunu dile getirir; fakat Uygur yazısına olan hakimiyetinin daha fazla olduğunu öne sürer. (Arat, 2006: 23).

Reşit Rahmeti Arat aynı zamanda Uygur yazısının önemi ve tanınırlığı ile ilgili olarak, şimdiye kadar Uygur yazısının çeşitlerini ancak aynı eserlerin istinsahlarından tanıyabildiğimizi, Semerkant ile Herat'ta Uygur yazısına verilen önemi , bu yazı ile yazılmış önemli eserlerin varlığından anlayabildiğimizi dile getirir. Ayrıca Uygur yazı üstadlarının da, tıpkı Arap yazısı hattatları gibi, yazı örnekleri vücuda getirdiklerinin bilinmediğini dile getirir. (Arat, 2006: 24).

Çalışmada İslami döneme ait Uygur Harfli Türkçe metin olan Atebetü'l- Hakayık'ın Semerkant(A) Nüshası'nda ayrı yazılan sözcükler temel alındığından, öncelikle Manihaist - Budist Döneme ait Uygur harfli Türkçe metinlerin ve İslami döneme ait Uygur harfli Türkçe metinlerin ayrı yazım özellikleri hakkında bilgi vermekte fayda vardır.

Manihaist ve Budist döneme ait Uygur harfli Türkçe metinlerle ilgili ayrıntılı bir çalışma yapmış olan **Ferruh Ağca**, "Maniheist Ve Budist Türkçe Metinlerin Tarihlendirilmesinde Kullanılan Ölçütler" başlıklı yazısında "Yazıma İlişkin Ölçütler" bölümünde, bazı Maniheist ve Budist Türkçe metinlerde /l/ ve /y, ı, i/ harfleri yanında bulunan harflerin ayrı yazıldığının dikkati çektiğini dile getirir, bunun için de *kat(ı)gl-antı, dı-ndarlar, yor-ınglar* örneklerini verir. Ayrıca Uygur metinlerinde bazı yapım ve çekim eklerinin-, sözcük kök ya da gövdelerinden ayrı yazıldığını söyler, bu durumun da araştırıcılar tarafından Soğdca menşeli olarak görüldüğünde bahseder. Bazı Maniheist ve Budist Türkçe metinlerin Soğdcanın tesirinden henüz kurtulamadığını, bu alfabelerde Türkçenin kendi yazım geleneğini oluşturmadığını ve dolayısıyla /l/ ve /y, ı, i/ harflerinin yanında ayrı yazıma sahip metinlerin erken tarihlerde yazıldığını fakat ayrı yazım özelliğini taşımayan metinlerin daha geç tarihli olduğunu öne sürer. (Ağca, 2006: 8-9).

İslami döneme ait Uygur harfli metinlerin yazımı ile ilgili önemli ve ilk çalışmalardan biri **Radloff'a** aittir (*Kudatku Bilik Facsimile der Uigurischen Handschchrift der K.K. Hofbibliothek in Wien, 1890).*

Şçerbak, "British Museum Or. 8193'te Kayıtlı Uygur Harfli Elyazma Mecmua ve Bunun Özbek Filolojisi İçin Önemi" başlıklı çalışmasında **Radloff (1890)** 'un çalışması ile ilgili şunları nakleder: "*İslami Devir Uygur el yazmalarını gözden geçiren V.V. Radlov, Uygur yazısının özel bir tipinin mevcut olduğunu tahmin etmiş ve buna "der mohammedanisch Uigurische Schrift – Character" adını vermişti. Bu el yazmaların bazılarında epey miktar*

ilave işaretler kullanıldığından ilk bakışta V. V. Radlov'un tahmini sağlam gözükebilir. Fakat konuya daha derin yaklaşılınca, elle tutulur deliller için sağlam temelin mevcut olmadığı açıkça görülür: İlave işaretler Arap alfabesinin harf ve diakritik unsurlarından ibaret olup, Uygur harflerinin temel unsuru sayılamayacağından, bunları Uygur alfabesiyle bir bütün olarak kabul etmeye hakkımız yoktur. Başka bir ifade ile, burada Uygur yazısının özel bir tipi ile değil, Arap harf ve diakritik işaretleriyle açıklanmış normal Uygur yazısının özel bir hat şekli ile karşı karşıyayız." (Şçerbak, 1986, 138).

Sertkaya, "İslami Devrenin Uygur Harfli Eserlerine Toplu Bir Bakış"- "İslami Devrenin Uygur Harfli Eserlerinden Siracü'l- Kulub (Transkripsiyon ve İndeks) Adlı Doktora tezinin I-XXXIII. Sahifelerinden Ayrı Basım" adlı çalışmasında İslami Döneme ait olan Uygur harfli Türkçe metinlerle ilgili olarak, Türklerin İslamiyeti kabülünün Türk kültüründe büyük bir gelişme meydana getirdiğini, bu değişme ile birlikte Türkçe'nin daha öncekilerden ayrı bir alfabe ile Kur'an'ın yazılı olduğu Arap alfabesi ile ifade edilmeye başlandığını, Uygur harflerinin de yerini Arap harflerine terk ettiğini, bu kültür değişiminin izlerini dini ve edebi kaynaklardan tespit edebildiğimizi, İslami devrenin Uygur harfli eserlerinin bugün tespit edilen en eski tarihlilerinin Karahanlılar devrinde yazılmış olduğunu belirtir. (Sertkaya, 1977).

Yine aynı araştırmacı "Uygur Alfabeleri" başlıklı yazısında Eski Uygur alfabeleri ve İslami dönem Uygur alfabeleri hakkında bilgi vermiş, İslami dönem Uygur alfabelerini yedi gruba bölmüş ve bunlar hakkında şu bilgileri vermiştir: *"Birinci grup: a-fa-ha, İkinci grup: va-sa-(ka), Üçüncü grup: ya-ke-da ,Dördüncü grup: ma-na-(za), Beşinci grup: (pa)-ça-ra, Altıncı grup: şa-(da)-la ,Yedinci grup: (şa-ma-ka)" "Yazılan 14 işaretin Arap alfabesindeki asli 14 ses karşılığı yanında , yine Arap harflerindeki 14 sesi daha ifade ettiği göz önüne alındığında, Uygur alfabesinde 14 işaretin Arap alfabesindeki 28 ses karşılığında kullanıldığı kendiliğinden meydana çıkmaktadır" Bu alfabeleri karşılaştırdığımızda 21 harften 7 tanesinin tekrar harf olduğu görülür. Sonuç olarak Uygur alfabesinin 14 işaretten oluştuğunu bu yüzden de İslami devre Uygur alfabelerinde ikinci kez geçen harflerin atlandığını söyleyebiliriz."* (Sertkaya, 2007, 40- 41).

İslami döneme ait olan Uygur harfli Türkçe Metinlerden "Rızvan Şah ile Ruh-Afza Hikayesi " üzerine metin çalışması yapmış olan **Ceval Kaya**, eserin "Yazı ve İmla" bölümünde ayrı yazımla ilgili olarak şu açıklamaya yer verir: *Kelimedeki bazı çekim eklerinin ayrı yazılma geleneği devam etmektedir. Ayrı yazılan unsurlar konusunda kesin kural tespit etmek mümkün değildir. İkili şekiller çoktur. Müstensih, esas aldığı Arap harfli nüshadaki ayrı / bitişik yazım özelliklerini Uygur harfli nüshaya taşımış olabilir.* (Kaya, 2008: 15).

Türk Ansiklopedisi "imla" maddesinde, Uygur yazım geleneğinde ayrı yazım ile ilgili olarak şu açıklamaya yer verildiği görülür: *Uygur yazı sisteminin dikkate değer özelliklerinden biri, bazı eklerin bağlı bulundukları kelimelerden ayrı yazılmasıdır. Ayrı yazılan eklerin başlıcaları isim çekimi ekleridir. Uygur alfabesini Moğollar da almışlardır. Bu suretle Uygurcada kullanılan yazı kuralları Moğollar arasında da yayılmıştır. (* Türk Ansiklopedisi, 1977: 20, 108).

Tarafımızca yapılan "İslami Döneme ait Uygur Harfli Türkçe Metinlerin Yazım Özellikleri" başlıklı doktora tezimizde, Bahtiyarname, Uygur Harfli Rızvan Şah ile Ruh-Afza Hikayesi, Kutadgu Bilig'in Uygur harfli Viyana Nüshası (1000 beyit) , Atebetü'l- Hakayık'ın Uygur harfli Semerkant Nüshası (A) (tamamı), tüm yazım özellikleri bakımından incelenmiş ve karşılaştırma yapmak amacıyla Manihaist ve Budist döneme ait Uygur harfli Türkçe metinler de ele alınmıştı. Çalışmanın bir bölümünde yer alan "ayrı yazılan kelimeler" bahsinde İslami döneme ait Uygur harfli Türkçe metinlerde ayrı yazım geleneğinin devam ettiği belirtmiş, Uygur yazım geleneğinde yazımda bitişmeyen harflerden kaynaklı olarak ve yine bazı yapım ve çekim eklerinin düzenli olarak ayrı yazılması geleneğine bağlı olarak ayrı yazımlara ait pek

çok örnek tespit etmiştik[1] Bu çalışmada ise amaç, tıpkıbasımda ayrı yazılan kelimeleri Reşit Rahmeti Arat'ın Atebetü'l Hakayık metin yayını ve dipnotları ile karşılaştırmaktır.

Çalışmada Atebetü'l-Hakayık'ın Uygur harfli Semerkant Nüshası'nın tıpkıbasımındaki okumalardan hareketle, ayrı yazılan kelimeler; Reşit Rahmeti Arat'ın Atebetü'l- Hakayık Metin yayını ve yayında yer alan dipnotlar ile karşılaştırılmıştır. Her örnek için nüsha bilgisi, sayfa ve beyit numarası verilmiştr. Ayrı yazıma ait örneklerle ilgili sayısal bilgi verilmiş, Reşit Rahmeti Arat'ın Atebetü'l- Hakayık Metin yayını ve dipnotlarında, yazımda bitişik yazımla gösterdiği kelimelerin veya eklerin hangi tercihe göre bu biçimde ele alındığı tespit edilmeye çalışılmış, hangi eklere ya da hangi harflere göre ayrı yazım meselesinin değişiklik gösterip göstermediği belirlenmiştir. Bulgular kısmında örnekler verilirken, sol tarafta RRA kısaltmasıyla, Reşit Rahmeti Arat'ın Atebetü'l- Hakayık metin yayınında ve dipnotlarında Semerkant Nüshası için vermiş olduğu yazımlara yer verilmiş, sağ tarafta ise AH-A kısaltmasıyla, nüshanın tıpkıbasımından yapılan okumadan hareketle ilgili yazıma yer verilmiş ve karşılaştırma yapılmıştır. Aynı örnekler birbirlerinden noktalı virgülle ayrılmış, sayısal bilgi verilirken farklı örnekler dikkate alınmış, tekrarlayan örneklerde ise sadece sayfa ve beyit numarası vermekle yetinilmiştir.

BULGULAR

1. KELİME BÜNYESİNDE GÖRÜLEN AYRI YAZILAN KELİMELER

66 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

adęmi (RRA) > ādem-i(AH-A77-311)

aḳı (RRA) > aḳ-ı(AH-A60-257; A61-260)

aḳılıḳ (RRA) > aḳ-ı-lıḳ(AH-A61-258; A61-260)

aḳılıḳnı (RRA) > aḳ-ı-lıḳ-nı(AH-A55-236)

ara (RRA) > ar-a(AH-A121-507; A121-512; A15-75; A61-259)

aşkara (RRA) > aşkar-e(AH-A40-171)

aya (RRA) > ay-a (AH-A116-481; A100-413; A103-425; A12- 59; A3-11; A51- 211; A82-345; A9-41; A108-449)

bąhalıġ (RRA) > bah-ā-lıġ(AH-A17- 85)

bąhāsız (RRA) > bah-ā-sız(AH-A17- 86)

başḳa (RRA) > baş-ḳa(AH-A28- 135)

bęlā (RRA) > bel-ā(AH-A83-349)

belā (RRA) > bel-ā(AH-A84-350)

bile (RRA) > bil-e (AH-A121-506; A119-499; A120- 500; A64-275)

bįnā (RRA) > bin-ā(AH-A80-341)

biri (RRA) > bir-i(AH-A48-204; A93-382)

birle (RRA) > birl-e(AH-A107-443;A109-451;A109-452;A110- 456;A110-455;A110-459;A15-72;A15-73;A15-74;A17- 83;A21- 101;A25-121;A43-186;A66-285;A77-328;A8-33;A9-43)

cümleni (RRA) > cüml-e-ni(AH-A 13- 64)

dęrmanı (RRA) > der-man-ı(AH-A9-50)

[1] Çubukcu, Melek (2019)İslami Döneme Ait Uygur Harfli Türkçe Metinlerin Yazım Özellikleri (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Çukurova Üniversitesi.

dụ ‘ā’ (RRA) > du ‘-ā’(AH-A15-72)

dünya (RRA) > dụny-a(AH-A44-189)

dűnyā (RRA) > dụny-ā(AH-A42-181)

ęmt-i (RRA) > ęmdi(AH-A20-99)

ey (RRA) > e-y(AH-A114-474)

ḫạlayık (RRA) > ḫal-ā-yık(AH-A121-507)

ḫạlayık (RRA) > ḫal-ā-yık(AH-A121-512)

ḥạvādarlıkımnı (RRA) > hav-ā-dar-lık-nı(AH-A16-80)

hędye (RRA) > hedy-e(AH-A116-483; A116-484; A14- 66)

ịlāhi (RRA) > ilạh-i(AH-A2- 1)

ịlAHi (RRA) > ilāh-î(AH-A8-37)

ir-tegil (RRA) > irtegil(AH-A75-321)

ḳanı (RRA) > ḳan-ı (AH-A31-144;A101-418;A101-419;A30-142;A48-204;A93-381;A9-48;A95-389;A95 389;A96-394;A97-405;A99- 406; A94-386)

ḳalı (RRA) > ḳal-ı(AH-A114-479; A27-132; A33-149; A78-331)

ḳara-baş (RRA) > ḳar-a-baş(AH-A69-298)

ḳarımaz (RRA) > ḳar-ı-maz(AH-A71-306)

ḳaşġạri (RRA) > ḳaşġar-i(AH-A119-499)

ḳạtreni (RRA) > ḳatr-e-ni(AH-A14- 66)

ḳạżadın (RRA) > ḳaż-a-dın(AH-A110-457)

ḳażā’ (RRA) > ḳaż-ā ‘(AH-A110-455)

ḳạżā ‘ (RRA) > ḳaż-a ‘(AH-A110- 456; A110-459; A111-461; A111-462)

ḳażālar (RRA) > ḳaz-ā-lar(AH-A109-454)

kişi (RRA) > kiş-i(AH-A120-501; A15-71; A17- 85; A17- 86; A23-113; A28- 137; A6-23; A71-323; A97-403)

kişidin (RRA) > kiş-i-din(AH-A78-332)

kişike (RRA) > kiş-i-ge(AH-A77-329; A78-331)

kişiler (RRA) > kiş-i-ler(AH-A15-75; A61-259)

kişilik (RRA) > kiş-i-lik(AH-A94-385; A94-386)

kişiniŋ (RRA) > kiş-i-niŋ(AH-A9-44)

kişisini (RRA) > kiş-i-sin-i(AH-A99- 408)

köni (RRA) > kön-i(AH-A34-155; A38-165)

köni (RRA) > kọn-i(AH-A34-156; A37-161; A38-165; A39-166; A93-382; A93-384)

könilik (RRA) > kön-i-lik(AH-A34-154; A38-165; A39-167)

nęvadir (RRA) > nev-ā-dir(AH-A115-479)

riyā (RRA) > riy-ā(AH-A96-398)

ruzġarıŋ (RRA) > rûz-gārıŋ(AH-A100-414)

sęḫası (RRA) > seḫ-a-sı(AH-A9-50)

şęnāmu (RRA) > şen- ā- mu(AH-A2- 3)

sęza (RRA) > sez- ā(AH-A2- 3)

sęzamu (RRA) > sez- ā mu(AH-A2- 3)
şęra (RRA) > şer-a(AH-A9-52)
tęvażų ' (RRA) > tev-ā-żu '(AH-A65-279; A65-280)
tęvażų 'nı (RRA) > tev-a-żu '-nı(AH-A63-268)
tişi (RRA) > tiş-i(AH-A18-88)
ya (RRA) > y-a(AH-A54-223; A6-26; A80-342)
yana (RRA) > yan-a(AH-A109- 450; A121-508; A3-9; A54-222)
yığı (RRA) > yığ-ı(AH-A28- 134)
yığa (RRA) > yığ-a(AH-A28- 135)
yime (RRA) > yim-e(AH-A 13- 63; A7-31)

2. EK BÜNYESİNDE AYRI YAZILAN KELİMELER
2. 1. Çekim Ekleri
2. 1. 1. İsim Çekim Ekleri
2. 1. 1. 1. Hal Ekleri
2. 1. 1. 1. 1. Yönelme Durumu Eki
50 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.
açığķa (RRA) > açığ-ġa (AH-A50-209)
adaķķa (RRA) > adaķ-ķa(AH-A110-455)
'ąyıbķa (RRA) > 'ayıb-ġa(AH-A121-507)
barlıķıŋa (RRA) > bar-lıķıng-ġa(AH-A3-5)
biligsizke (RRA) > bilig-siz-ke(AH-A22-109)
birke (RRA) > bir-ge(AH-A3-14)
dŭrŭstķa (RRA) > dŭrüst-ķa(AH-A113-468)
erenke (RRA) > ęren-ge(AH-A18-89)
erke (RRA) > ir-ge(AH-A82-344)
ferąḫķa (RRA) > feraḫ-ķa(AH-A83-349)
ferąḫķa (RRA) > feraḫ-ķa(AH-A84-350)
ḫąlķķa (RRA) > ḫalķ-ķa(AH-A65-278)
ḫirędķa (RRA) > ḫıred-ķa(AH-A9-47)
hŭnerlığķa (RRA) > hŭner-lığ-ķa(AH-A107- 441)
hŭnęrsızķa (RRA) > hŭner-sız-ġa(AH-A107-442)
ir-ke (RRA) > er-ge(AH-A102-421)
irk-e (RRA) > ir-ge(AH-A33-150)
isizke (RRA) > isiz-ge(AH-A91-379)
işke (RRA) > iş-ke(AH-A8-35)
ķadaḫķa (RRA) > ķadaḫ-ķa(AH-A49-208)
ķafeşķa (RRA) > ķafes-ķa(AH-A111- 460)
ķarıķa (RRA) > ķar-ı-ġa(AH-A111- 460)
ķıldaçıŋķa (RRA) > ķıldaçıng-ga(AH-A77-327)

kiçigke (RRA) > kiçig-ge(AH-A85-356)
kişike (RRA) > kiş-i-ge(AH-A77-329; A78-331)
körerke (RRA) > kǫrer-ge(AH-A75-320)
körmekke (RRA) > körmek-ke(AH-A52- 217)
malķa (RRA) > mal-ġa(AH-A103-425; A43-183)
malķa (RRA) > mal-ķa(AH-A60-256)
malķa (RRA) > mal-ķa(AH-A104- 429)
mųsųlmāńġa (RRA) > musulmān-ġa(AH-A77-326)
mųsųlmanķa (RRA) > musulman-ķa(AH-A77-325)
otķa (RRA) > ot-ķa(AH-A35-159)
öze (RRA) > öz-e(AH-A34-154)
negüke (RRA) > negü-ge(AH-A108-446)
rịbaṭķa (RRA) > ribaṭ-ķa(AH-A42-178)
rę ʻ ịyyęṭķa (RRA) > re'iyyat-ka(AH-A9-51)
sözke (RRA) > söz-ge(AH-A113- 467)
sözümke (RRA) > söz-üm-ge(AH-A16-81)
şahıımka (RRA) > şahım-ka (AH-A16-79; A 13- 64; A9-42)
taʷarsızķa (RRA) > taʷar-sız-ġa(AH-A26- 127)
tilke (RRA) > til-ge(AH-A31-148)
tuzaķķa (RRA) > tuzaķ-ķa(AH-A110- 456)
uluġķa (RRA) > uluġ-ġa(AH-A85-356)
uluġluķķa (RRA) > uluġ-luķ-ķa(AH-A84-353)
umınçķa (RRA) > umınç-ķa(AH-A51- 212)
yaġıŋka (RRA) > yaġıŋ-ġa(AH-A104- 431)
yirke (RRA) > yir-ge(AH-A101- 416)
yoķamaķķa (RRA) > yoķ-a-maķ-ķa(AH-A52- 214)
yüzke (RRA) > yüz-ge(AH-A6-25)

2. 1. 1. 1. 2. Bulunma Durumu Eki

16 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

buşarda (RRA) > buşar-da(AH-A9-52)
çinde (RRA) > çin-de(AH-A21- 104)
dostta (RRA) > dost-ta(AH-A93-382)
dụ ʻāda (RRA) > du'ā-da(AH-A116- 482)
işiŋde (RRA) > işiŋ-de(AH-A41.-176)
işte (RRA) > iş-te(AH-A23-115)
kimde (RRA) > kim-de(AH-A71-322)
köŋülde (RRA) > kǫŋül-de(AH-A104- 430)
ķılıķlarda (RRA) > ķılıķlar-da(AH-A64-270)
miŋinde (RRA) > miŋin-de(AH-A48-204)
taŋda (RRA) > taŋ-da(AH-A31-147)

tetiklikte (RRA) > tetik-lik-te(AH-A12- 55)
tilde (RRA) > til-de(AH-A64-269)
tiliŋde (RRA) > tiliŋ-de(AH-A104- 430)
yiyürde (RRA) > yiyür-de(AH-A101-420)

2. 1. 1. 1. 3. Ayrılma Durumu Eki

24 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

abadannıŋ (RRA) > abadan-nıŋ(AH-A47-200)
'aṛabdın (RRA) > 'arab-dın(AH-A119-498)
baḫşişindin (RRA) > baḫşişin-din(AH-A12-57)
biligdin (RRA) > bilig-din(AH-A16-81)
bilmegendin (RRA) > bilmegen-din(AH-A121-506; A25-123)
birimdin (RRA) > birim-din(AH-A60-254)
cẹdẹldin (RRA) > cedel-din(AH-A82-346)
güherdin (RRA) > gụher-dün(AH-A118D-490)
ḥaramdın (RRA) > ḥaram-dın(AH-A56- 241)
ḳażadın (RRA) > ḳaż-a-dın(AH-A110-457)
kişidin (RRA) > kiş-i-din(AH-A78-332)
köŋüldin (RRA) > köŋül-din(AH-A43-185)
nenggindin (RRA) > neŋgin-din(AH-A44-189)
neŋdin (RRA) > neŋ-din(AH-A43- 182)
olardın (RRA) > olar-dın(AH-A8-32)
ottın (RRA) > ot-tın(AH-A3-11; A3-12)
ölügdin (RRA) > ölüg-din(AH-A5-17)
ölümdin (RRA) > ölüm-din(AH-A3-12)
ṛaḥmẹtiŋdin (RRA) > raḥmeting-din(AH-A2- 2)
sẹbẹbdin (RRA) > sebeb-din(AH-A110-458)
ṣimaktin (RRA) > simak-tin(AH-A9-49)
sözüŋdin (RRA) > söz-üŋ-din(AH-A39-170)
tilindin (RRA) > tilin-din(AH-A30-142)
tilintin (RRA) > tilin-tin(AH-A31- 145)

2. 1. 1. 1. 4. Belirtme Durumu Eki

60 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

aḳılıḳnı (RRA) > aḳ-ı-lıḳ-nı(AH-A55-236)
anı (RRA) > an-ı(AH-A108-446; A110-458; A16-79; A62-262; A63-266; A86-360)
aşıŋnı (RRA) > aşıŋ-nı(AH-A77-329)
başını (RRA) > baş-ı-nı (AH-A25-120)
başnı (RRA) > baş-nı(29-138)
biligni (RRA) > bilig-ni(AH-A21- 105; A22-108)
biligligni (RRA) > bilig-lig-ni(AH-A26- 126)
cümleni (RRA) > cüml-e-ni(AH-A 13- 64)

ḥalini (RRA) > ḥal-i-ni(AH-A64-274)
ḥaṛamnı (RRA) > ḥarām-nı(AH-A101-420)
ḥasislerni (RRA) > ḥasis-ler-ni(AH-A108-447)
ḥavādarlıḳımnı (RRA) > hav-ā-dar-lıḳım-nı(AH-A16-80)
ḥedye-ni (RRA) > hedy-e-ni(AH-A14- 68)
ilni (RRA) > il-ni(AH-A120-505)
işni (RRA) > iş-ni(AH-A23-114)
közi (RRA) > kọz-i(AH-A116-485; A60-255)
ḳadrini (RRA) > ḳadr-i-ni(AH-A22-106)
ḳılıġlını (RRA) > ḳılıġ-lı-nı(AH-A65-281)
kiçiglerni (RRA) > kiçig-ler-ni(AH-A82-348)
kịtabnı (RRA) > kitab-nı(AH-A16-77)
kitabımnı (RRA) > kitabum-nı(AH-A15-71)
kişisini (RRA) > kiş-i-sin-i(AH-A99- 408)
kökini (RRA) > kọki-ni(AH-A79-338)
közlerin (RRA) > köz-lerin(AH-A102-424)
ḳuşları (RRA) > ḳuş-lạrı(AH-A110-459)
ḳutluġı (RRA) > ḳutluġ-ı(AH-A6-23)
küzüm (RRA) > kụz-üm(AH-A114- 472)
malını (RRA) > mal-ı-nı(AH-A64-273)
mạ 'nilerni (RRA) > ma'ni-lẹr-ni(AH-A121-508)
munı (RRA) > mun-ı(AH-A 13- 62; A109- 450; A116-481; A41.-176; A5-18; A93-384)
nẹfisni (RRA) > nefis-ni(AH-A108-447)
otını (RRA) > ot-nı(AH-A80-340)
ölüglerni (RRA) > ölüg-ler-ni(AH-A5-20)
özin (RRA) > öz-in(AH-A121-512)
özini (RRA) > öz-i-ni(AH-A121-506)
özlerin (RRA) > öz-lerin(AH-A102- 422)
özüŋni (RRA) > özüŋ-ni(AH-A17- 82)
sanını (RRA) > san-ı-nı(AH-A64-276)
şẹnạsın (RRA) > şen-ā-sın(AH-A79-336)
sözin (RRA) > söz-in(AH-A121-511)
sözini (RRA) > söz-i-ni(AH-A120-505; A23-118)
sözlerin (RRA) > söz-lerin(AH-A114-475)
sözni (RRA) > söz-ni(AH-A12- 58; A34-156)
sözümni (RRA) > söz-üm-ni(AH-A6- 22)
sözün (RRA) > söz-ün(AH-A16-77)
şāhımnı (RRA) > şāhım-nı(AH-A15-72)
sọzüg (RRA) > sọz-üg(AH-A33-151)
tẹkẹbbürni (RRA) > tekebbür-ni(AH-A63-267)

tiliŋni (RRA) > tiliŋ-ni(AH-A34-156; A35-157)
tilni (RRA) > til-ni(AH-A120-502)
tişiŋni (RRA) > tişiŋ-ni(AH-A27-132)
tünüŋni (RRA) > tünüŋ-ni(AH-A5-15)
uluġlarnı (RRA) > uluġ-lar-nı(AH-A82-347)
'ụmụ̈rni (RRA) > 'umür-ni(AH-A114- 472)
yalıŋnı (RRA) > yalıŋ-nı(AH-A78-330)
yıġaçnı (RRA) > yıġaç-nı(AH-A71-324)
yolını (RRA) > yol-ı-nı(AH-A17- 84)
yüzlerin (RRA) > yụz-lerin(AH-A102-421)
zạmanaŋnı (RRA) > zamananıŋ-nı(AH-A99- 408)
zạmanaŋnı (RRA) > zamanaŋ -nı(AH-A99- 407)

2. 1. 1. 1. 5. Tamlayan Durumu Eki

9 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

ẹdibniŋ (RRA) > ẹdib-nüŋ(AH-A116-485; A121-511)
ẹdibniŋ (RRA) > ẹdib-niŋ(AH-A118D-493)
igniŋ (RRA) > ig-niŋ(AH-A77-310)
kişiniŋ (RRA) > kişi-niŋ(AH-A79-337)
kişiniŋ (RRA) > kişi-niŋ(AH-A93-383)
kişiniŋ (RRA) > kiş-i-niŋ(AH-A9-44)
kịtābınıŋ (RRA) > kitāb-ı-nıŋ(AH-A119-497)
şẹrrniŋ (RRA) > şer(r)- niŋ(AH-A95-392)

2. 1. 1. 2. Yön Gösterme Eki

1 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

içre (RRA) > içr-e (AH-A117-486; A25-122; A3-8)

2. 1. 1. 3. İyelik Ekleri

72 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

aramı (RRA) > aram-ı(AH-A97-399; A97-400)
arslanı (RRA) > arslan-ı(AH-A9-52)
azı (RRA) > az-ı(AH-A117-488)
atası (RRA) > atas-ı(AH-A119-495)
atı (RRA) > at-ı(AH-A119-495; A119-497)
barġusı (RRA) > barġus-ı(AH-A95-391)
başı (RRA) > baş-ı(AH-A118D- 489; A27-130; A29-140; A30- 141; A53-220; A95-391)
başını (RRA) > baş-ı-nı (AH-A25-120)
boşı (RRA) > boş-ı(A29-138)
boşluġı (RRA) > boşlaġ-ı(AH-A28- 135)
börni (RRA) > bọrn-i(AH-A69-300)

cānı (RRA) > cān-ı(AH-A9-44)
cûdı (RRA) > cûd-ı(AH-A9-46)
dụşmanı (RRA) > dụşmān-ı(AH-A62-264)
ędibi (RRA) > ędib-i(AH-A118D- 489)
ęmri (RRA) > ęmr-i(AH-A109-452)
ḫali (RRA) > ḫāl-i(AH-A18-91)
ḫali (RRA) > ḫạl-i(AH-A54-223)
iḍisi (RRA) > iḍis-i(AH-A71-306; A84-352)
iḥsanı (RRA) > iḥsan-ı(AH-A9-46)
işi (RRA) >iş-i(AH-A118D-492)
ḳạdrini (RRA) > ḳadr-i-ni(AH-A22-106)
ḳılḳı (RRA) > ḳılḳ-ı(AH-A75-321)
kişisini (RRA) > kiş-i-sin-i(AH-A99- 408)
kịtābınıŋ (RRA) > kitāb-ı-nıŋ(AH-A119-497)
közlerin (RRA) > köz-lerin(AH-A102-424)
közlerin (RRA) > köz-lerin(AH-A102-424)
malı (RRA) > māl-ı(AH-A60-256)
malını (RRA) > mal-ı-nı(AH-A64-273)
męḍḥı (RRA) > meḍḥ-i(AH-A9-43)
nęvbęti (RRA) > nevbet-i(AH-A84-351)
nişanı (RRA) > nişan-ı(AH-A65-279)
oġlı (RRA) > oġl-ı(AH-A119-496)
özin (RRA) > öz-in(AH-A121-512)
özini (RRA) > öz-i-ni(AH-A121-506)
özlerin (RRA) > öz-lerin(AH-A102- 422)
özi (RRA) > öz-i(AH-A120-504)
özüm (RRA) > öz-üm(AH-A113-470; A114-476; A9-39)
özüŋ (RRA) > öz-üŋ(AH-A35-158)
pāsbānı (RRA) > pāsbān-ı(AH-A62-261)
saġı (RRA) > saġ-ı (AH-A28- 133)
sanı (RRA) > san-ı(AH-A 13- 60)
sanını (RRA) > san-ı-nı(AH-A64-276)
sęḫası (RRA) > seḫ-a-sı(AH-A9-50)
şęnāmu (RRA) > şen- ā- mu(AH-A2- 3)
şęnąsın (RRA) > şen-ā-sın(AH-A79-336)
sözin (RRA) > söz-in(AH-A121-511)
sözini (RRA) > söz-i-ni(AH-A120-505; A23-118)
sözlerin (RRA) > söz-lerin(AH-A114-475)
sözümni (RRA) > söz-üm-ni(AH-A6- 22)
sözi (RRA) > söz-i (AH-A117-486; A26- 125; A28- 133)

sözüm (RRA) > söz-üm(AH-A113-469;A113-470;A114-476;A116-483;A63-265)
sözüŋ (RRA) > söz-üŋ(AH-A28- 135; A35-157; A85-358; A85-356)
şuḥbęti (RRA) > şuḥbet-i(AH-A91-379)
talusı (RRA) > talus-ı(AH-A60-257; A6-23)
tąmamı (RRA) > tąmām-i(AH-A119-499)
taşı (RRA) > taş-ı(AH-A52- 217)
tili (RRA) > til-i (AH-A25-120; A34-153; A28- 137; A33-152; A30- 141)
tişisi (RRA) > tişis-i(AH-A64-275)
tuşı (RRA) > tuş-ı(AH-A117-488)
tuşmanı (RRA) > duşmān-ı(AH-A30- 141)
ulamı (RRA) > ulam-ı(AH-A56- 239)
'uşmanı (RRA) > 'uşman-ı(AH-A12- 54)
vuddı (RRA) > vudd-ı(AH-A15-73)
yādı (RRA) > yād-ı(AH-A15-74)
yarı (RRA) > yār-i(AH-A3- 4)
yiri (RRA) > yir-i(AH-A118D-493; A48-202)
yoḳluḳı (RRA) > yoḳ-luḳ-ı(AH-A44-187)
yolı (RRA) > yol-ı (AH-A100- 411; A17- 83; A33-150; A99- 410)
yolını (RRA) > yol-ı-nı(AH-A17- 84)
yüzlerin (RRA) > yuz-lerin(AH-A102-421)
zįkri (RRA) > zikr-i(AH-A15-76)

2. 1. 1. 4. Çokluk Eki

17 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

aḍınlar (RRA) > aḍın-lar(AH-A113- 467)
dęlîller (RRA) > delîl-ler(AH-A3-8)
ędębler (RRA) > edeb-ler(AH-A27-130)
fazıllar (RRA) > fāżıl-lar(AH-A118D- 489)
güzinler (RRA) > guzin-ler(AH-A121-512)
ḫasislerni (RRA) > ḫasis-ler-ni(AH-A108-447)
ḫąṭa 'lar (RRA) > ḫaṭa ' -lar(AH-A53-220)
ḳażālar (RRA) > ḳaz-ā-lar(AH-A109-454)
kiçiglerni (RRA) > kiçig-ler-ni(AH-A82-348)
kişiler (RRA) > kiş-i-ler(AH-A15-75; A61-259)
kişiler (RRA) > kişi-ler(AH-A39-166)
köŋüller (RRA) > köŋül-ler(AH-A15-73; A119- 494)
mą 'nilerni (RRA) > ma'ni-lęr-ni(AH-A121-508)
ręsüller (RRA) > resül-ler(AH-A6-25)
uluġlar (RRA) > uluġ-lar(AH-A82-345)
uluġlarnı (RRA) > uluġ-lar-nı(AH-A82-347)

2. 1. 1. 5. Soru Eki

2 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

ḫiŗedlıġmu (RRA) > ḫired-lıġ-mu(AH-A28- 137)

ḳarıpmu (RRA) > ḳarıp-mu(AH-A108-448)

2. 1. 1. 6. Eşitlik Eki

3 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

boldukŋça (RRA) > boldukŋng-ça(AH-A85-355)

köŋülçe (RRA) > koŋül-çe(AH-A100-414)

unarça (RRA) > unar-ça(AH-A3- 4)

2. 1. 2. Fiil Çekim Ekleri

2. 1. 2. 1. Haber Kipleri

2. 1. 2. 1. 1. Belirli Geçmiş Zaman Eki

16 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

artadı (RRA) > artad-ı(AH-A96-395)

bardı (RRA) > bard-ı(AH-A56- 240; A48-202; A94-386; A95-391; A64-274)

bildi (RRA) > bild-i (AH-A56-237; A19- 93)

boldı (RRA) > bold-ı(AH-A96-398)

erdi (RRA) > erd-i(AH-A48-201)

ögdi (RRA) > ögd-i(AH-A26- 126)

ölmedi (RRA) > ölmed-i(AH-A19- 95)

sattı (RRA) > satt-ı(AH-A56- 238)

teŋgedi (RRA) > teŋed-i(AH-A113-468)

tidi (RRA) > tid-i(AH-A21- 104)

tirildi (RRA) > tirild-i(AH-A56- 239)

toldı (RRA) > told-ı(AH-A94-387; A95-393)

töküldi (RRA) > töküld-i(AH-A30-142)

taştı (RRA) > taşt-ı(AH-A94-387)

yidi (RRA) > yid-i(AH-A25-122)

yoḳladı (RRA) > yoḳlad-ı(AH-A21- 101)

2. 1. 2. 1. 2. Olumsuz Geniş Zaman

2 örnekte ayrı yazıma ait farlılık görülür.

ḳarımaz (RRA) > ḳar-ı-maz(AH-A71-306)

taturmaz (RRA) > tatur-maz(AH-A62-263)

2. 1. 2. 2. Dilek Kipleri

2. 1. 2. 2. 1. Şart Kipi

19 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

aysa (RRA) > ays-a(AH-A23-119)
barsa (RRA) > bars-a(AH-A114-476)
başıkţursa (RRA) > başıkţurs-a(AH-A29-140)
bilse (RRA) > bils-e(AH-A120-501; A120-502)
birikse (RRA) > biriks-e(AH-A33-149; A77-311)
bolsa (RRA) > bols-a(AH-A103-428; A117- 487; A91-377; A9-40; A9-39)
çıkşa (RRA) > çıkş-a(AH-A27-132)
erse (RRA) > ęrs-e (AH-A50-209;A100- 411;A100-412;A113- 467;A66-285;A86-359;A86-360;A99- 409)
ķılsa (RRA) > ķıls-a(AH-A14- 66; A14- 68)
ķopsa (RRA) > ķops-a(AH-A118D-492)
küḑezilse (RRA) > küḑezils-e(AH-A35-158)
tegse (RRA) > tegs-e(AH-A78-332)
teŋ erse (RRA) > teŋgęs-e(AH-A113-468)
turmasa (RRA) > turmas-a(AH-A40-175)
tutsa (RRA) > tuts-a(AH-A121-511)
yalınlansa (RRA) > yalınlans-a(AH-A79-339)
yatsa (RRA) > yats-a(AH-A71-308)
yusa (RRA) > yus-a(AH-A77-328)

2. 1. 2. 2. 2. Emir Kipi

27 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

ayayın (RRA) >ay-a-yın(AH-A63-266)
ayma (RRA) > aym-a(AH-A40-173; A44-188)
azlama (RRA) > azlam-a(AH-A86-360)
açıtma (RRA) > açıtm-a(AH-A37-162)
bilmesün (RRA) > bilmes-ün(AH-A39-169)
bilsün (RRA) > bils-ün(AH-A39-166)
bolsun (RRA) > bols-un(AH-A118D-492)
bula (RRA) > bul-a(AH-A17- 84)
çıķarġıl (RRA) > çıķar-ġıl (AH-A43-185)
ķılma (RRA) > ķılm-a(AH-A111-464)
kizle (RRA) > kizl-e(AH-A39-169; A85-358)
kizleme (RRA) > kizlem-e(AH-A85-358)
külmesün (RRA) > kųlmes-ün(AH-A40-172)
sanma (RRA) > sanm-a(AH-A69-296)
sözle (RRA) > söz-le(AH-A34-156)
sözle (RRA) > sǫzl-e(AH-A85-357)
sözleme (RRA) > söz-lem-e(AH-A85-357)

tegürme (RRA) > tegürm-e(AH-A78-331)
tile (RRA) > til-e(AH-A79-336; A96-394)
tileme (RRA) > tilem-e(AH-A44-190)
ula (RRA) > ul-a(AH-A17- 82)
uluġsınma (RRA) > uluġ-sınm-a(AH-A66-283)
unıtma (RRA) > unıtm-a(AH-A116- 482)
unut-ma (RRA) > unıtm-a(AH-A84-354)
usanma (RRA) > usanm-a(AH-A21- 103)
yaѵuma (RRA) > yaѵum-a(AH-A91-379)
yirme (RRA) > yirm-e(AH-A99- 408)

2. 1. 2. 2. Şahıs Ekleri
2 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.
ķılurlar (RRA) > ķılur-lar(AH-A102- 422)
keçerler (RRA) > kiçer-ler(AH-A102-424

2. 1. 2. 3. Fiilimsiler
2. 1. 2. 3. 1. Sıfat Fiil
2. 1. 2. 3. 1. 1. -gAn Sıfat Fiili
1 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.
sanaġan (RRA) > san-a-ġan(AH-A12- 59)

2. 1. 2. 3. 1. 2.-gIl Sıfat Fiili
6 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.
baķıġlı (RRA) > baķıġl-ı(AH-A16-78)
keligli (RRA) > kelig-li(AH-A116-481)
ķılıġlını (RRA) > ķılıġ-lı-nı(AH-A65-281)
oķıġlı (RRA) > oķıġl-ı(AH-A16-78)
tüşügli (RRA) > tüşüg-li(AH-A42-178)
yıġıġlı (RRA) > yıġıġl-ı(AH-A97-403)

2. 1. 2. 3. 1. 3. -gUçI Sıfat Fiili
3 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.
öggüçi (RRA) > ǫggü-çi(AH-A109- 450)
teggüçi (RRA) > teggü-çi(AH-A109-452)
umġuçı (RRA) > umġu-çı(AH-A51- 211)

2. 1. 2. 3. 2. Zarf Fiil
2. 1. 2. 3. 2. 1. -A Zarf Fiili
3 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

baḳa (RRA) > baḳ-a(AH-A20-99)
toġa (RRA) > toġ-a(AH-A116-485)
uḳa (RRA) > uḳ-a(AH-A20-99)

2. 1. 2. 3. 2. 2.-ptUr Zarf Fiili
1 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.
ḳoyuptur (RRA) > ḳoyup-tur(AH-A121-507)

2. 2. Yapım Ekleri
2. 2. 1. İsimden İsim Yapım Ekleri
2. 2. 1. 1. +lIk, +lUk İsimden İsim Yapım Eki
28 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.
aḳılıḳ (RRA) > aḳ-ı-lıḳ(AH-A61-258; A61-260)
aḳılıḳnı (RRA) > aḳ-ı-lıḳ-nı(AH-A55-236)
baḫıllıḳ (RRA) > baḫıl-lıḳ(AH-A60-253)
baḫıllıḳnı (RRA) > baḫıl-lıḳ-nı(AH-A55-235)
barlıḳıŋa (RRA) > bar-lıḳıng-ġa(AH-A3-5)
baylıḳ (RRA) > bay-lıḳ(AH-A70- 303)
birikmekliki (RRA) > birikmek-liki(AH-A107-443)
birlikiŋke (RRA) > bir-likiŋ-ge(AH-A3-7)
çıġaylıḳ (RRA) > çıġay-lıḳ(AH-A44-187)
çıġaylıḳ (RRA) > çıġay-lıḳ(AH-A44-188)
dostluk (RRA) > dost-luk(AH-A93-381)
eḍgülük (RRA) > eḍgü-lük(AH-A79-335)
ḫarişlıḳ (RRA) > ḫāriş-lıḳ(AH-A70- 301; A70- 302; A70- 304; A71-306; A77-310)
ḫārişlıḳnı (RRA) > ḫāriş-lıḳ-nı(AH-A71-307)
ḫavādarlıḳımnı (RRA) > hav-ā-dar-lıḳım-nı(AH-A16-80)
ḳatıġlıḳ (RRA) > ḳatıġ-lıḳ(AH-A9-40)
kişilik (RRA) > kiş-i-lik(AH-A94-385; A94-386)
könilik (RRA) > kön-i-lik(AH-A34-154; A38-165; A39-167)
uluġluḳ (RRA) > uluġ-luḳ(AH-A66-284)
uluġluḳḳa (RRA) > uluġ-luḳ-ḳa(AH-A84-353)
suḳluḳın (RRA) > suḳ-luḳın(AH-A43-185)
tetiklikte (RRA) > tetik-lik-te(AH-A12- 55)
toḳluḳın (RRA) > toḳ-luḳın(AH-A43-186)
tanuḳluḳ (RRA) > tanuḳ-luḳ(AH-A3-5)
ʻụmürluḳ (RRA) > ʻumür-luḳ(AH-A69-299)
yarınlıḳ (RRA) > yarın-lıḳ(AH-A44-187)

yirlük (RRA) > yir-lük(AH-A64-269)
yoḳlukın (RRA) > sûḳ-lukın(AH-A44-188)

2. 2. 1. 2. +sIz, +sUz İsimden İsim Yapım Eki
17 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.
arıġsız (RRA) > arıġ-sız(AH-A23-112)
asıġsız (RRA) > asıġ-sız(AH-A82-346)
baḥāsız (RRA) > bAH-ā-sız(AH-A17- 86)
biligsiz (RRA) > bilig-siz (AH-A20- 9;A17- 86; A18-87; A18-91; A19- 94; A19- 96; A22-108; A23-119; A23-115)
biligsizke (RRA) > bilig-siz-ke(AH-A22-109)
biligsizlik (RRA) > bilig-siz-lik(AH-A21- 102; A25-122)
hünçrsızḳa (RRA) > hụner-sız-ġa(AH-A107-442)
kaḍġusuz (RRA) > ḳaḍġu-suz(AH-A100-415)
kçremsiz (RRA) > kerem-siz(AH-A71-323)
ḳutsuz (RRA) >ḳut-suz(AH-A108-448)
malsız (RRA) > mal-sız(AH-A102-423)
tatıġsız (RRA) > tatıġ-sız(AH-A22-109)
taʿarsızḳa (RRA) > taʿar-sız-ġa(AH-A26- 127)
vçfasızraḳ (RRA) > vefa-sız-raḳ(AH-A107- 441)
yiligsiz (RRA) > yilig-siz (AH-A19-92; A18-91)
yimişsiz (RRA) > yimiş-siz(AH-A71-323; A71-324)
yolsuz (RRA) > yol-suz (AH-A100-412)

2. 2. 1. 3. +rAK İsimden İsim Yapım Eki
6 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.
azraḳ (RRA) > az-raḳ(AH-A107-442)
eḍizrek (RRA) > ediz-rek(AH-A9-49)
kçrimrek (RRA) > kirim-rek(AH-A14- 67)
ḳızraḳ (RRA) > kız-raḳ(AH-A107-444)
kiḍinrek (RRA) > kiḍin-rek(AH-A49-208)
öküşrek (RRA) > ọküş-rek(AH-A93-383)

2. 2. 1. 4.+çI İsimden İsim Yapım Eki
1 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.
yụzçi (RRA) > yụz-çi(AH-A99- 409)

2. 2. 2. İsimden Sıfat Yapım Ekleri

2. 2. 2. 1. +lIg, + lUg İsimden Sıfat Yapım Eki

16 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

asıġlıġ (RRA) > asıġ-lıġ (AH-A 21)

bąhalıġ (RRA) > bah-ā-lıġ(AH-A17- 85)

biliglig (RRA) > bilig-lig(AH-A17- 85; A18-87; A18-88; A22-106; A23-113; A23-117; A27-129; A19- 95; A21- 105)

biligligni (RRA) > bilig-lig-ni(AH-A26- 126)

eḍgülüg (RRA) > eḍgü-lüg(AH-A95-389)

ḫąṭālıġ (RRA) > ḫaṭā-lıġ(AH-A9-38)

ḫirędlıġmu (RRA) > ḫired-lıġ-mu(AH-A28- 137)

hünerlıġķa (RRA) > hüner-lıġ-ķa(AH-A107- 441)

işlig (RRA) > iş-lig(AH-A100-413)

ķılıķlıġ (RRA) > ķılıķ-lıġ(AH-A91-380)

körgülüg (RRA) > körgü-lüg(AH-A19- 94)

mallıġ (RRA) > mal-lıġ (AH-A102-421)

şąfālıġ (RRA) > safā-lıġ(AH-A119- 494)

vęfālıġ (RRA) > vefā-lıġ(AH-A96-394)

yaraġlıġ (RRA) > yaraġ-lıġ(AH-A77-329)

2. 2. 3.İsimden Fiil Yapım Ekleri

2.2. 3. 1. +lA- İsimden Fiil Yapım Eki

6 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

sözlegen (RRA) > söz-legen(AH-A28- 133)

sözlegende (RRA) > söz-legen-de(AH-A30-143)

sözleme (RRA) > söz-lem-e(AH-A85-357)

sözleyür (RRA) > söz-leyür(AH-A23-117)

talulap (RRA) > talu-ląp(AH-A115-478)

tirigle (RRA) > tirigl-e(AH-A19- 94)

2. 2. 3. 2. + sIn- İsimden Fiil Yapım Eki

3 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

uluġsındı (RRA) > uluġ-sındı(AH-A64-271)

uluġsınduķıŋ (RRA) > uluġ-sınduķuŋ(AH-A66-285)

uluġsınma (RRA) > uluġ-sınm-a(AH-A66-283)

2. 2. 4. Fiilden İsim Yapım Eki

2. 2. 4. 1. -Uk Yapım Eki

1 örnekte ayrı yazıma ait farklılık görülür.

süzük (RRA) > süz-ük(AH-A115-479)

DEĞERLENDİRME

1. RRA AH Metin yayını ile AH Semerkant (A) Nüshası arasında kelime bünyesinde 66 örnekte ayrı yazım konusunda farklılık görülmekteyken-, ek bünyesinde 412 örnekte ayrı yazım konusunda farklılık bulunmaktadır.

2. RRA AH Metin yayını ile AH Semerkant (A) Nüshası arasında isim çekim eklerinde 254 örnekte ayrı yazım konusunda farklılık bulunmaktadır; 50 örnek yönelme durumu ekine, 16 örnek bulunma durumu ekine, 24 örnek ayrılma durumu ekine, 60 örnek belirtme durumu ekine, 9 örnek tamlayan durumu ekine, 1 örnek yön gösterme ekine, 72 örnek iyelik ekine, 17 örnek çokluk ekine, 2 örnek soru ekine, 3 örnek eşitlik ekine aittir.

3. RRA AH Metin yayını ile AH Semerkant (A) Nüshası arasında fiil çekim eklerinde 80 örnekte ayrı yazım konusunda farklılık bulunmaktadır; 16 örnek belirli geçmiş zaman ekine, 2 örnek olumsuz geniş zaman ekine, 19 örnek şart kipine, 27 örnek emir kipine, 2 örnek şahıs ekine, 10 örnek sıfat fiil ekine, 4 örnek de zarf fiil ekine aittir.

4. RRA AH Metin yayını ile AH Semerkant (A) Nüshası arasında yapım eklerinde 78 örnekte ayrı yazım konusunda farklılık bulunmaktadır; 56 örnek isimden isim yapım ekine, 16 örnek isimden sıfat yapım ekine, 9 örnek isimden fiil yapım ekine, 1 örnek de fiilden isim yapım ekine aittir.

5. RRA AH Metin yayınında yalnızca 7 örnekte ayrı yazım özelliğinin gösterildiğini tespit ettik. Bu örneklerden 3 tanesi kelime bünyesinde görülür*: emt-i, ir-tegil, kara-baş*. 2 örnek yönelme durumu ekinin yazımı ile ilgilidir: *ir-ke, irk-e*. 1 örnek belirtme durumu ekinin yazımıyla ilgilidir: *hedye-ni*. 1 örnek ise emir kipinin yazımıyla ilgilidir: *unut-ma*.

6. Arat'ın Atebetü'l-Hakayık Metin yayınında Uygur harfli Semerkant Nüshası'na dair ayrı yazımla yer verdiği kelimeler, tarafımızca nüshaların tıpkıbasımlarından yapılan okumalardan (Uygur harfli "Semerkant (A)", üst satırları Uygur, alt satırları Arap harfli "İstanbul-Ayasofya Nüshası (B)" ve Arap harfli "İstanbul (Topkapı- Saray) Nüshası (C)")yola çıkılarak, ilgili örneklerin söz konusu nüshalarda hangi yazımla verildiği tespit edilmiş ve bu örnekler karşılaştırılmıştır:

emt-i (RRA) / ęmdi (AH-A, 20-99) / imti (AH-B,11-99), emt-i (AH-C,10-99)

ir-tegil (RRA) / irtegil (AH-A, 75-321) / ęr- tegil (AH-B,33-321) / ir digil (AH-C,32-321)

kara-baş (RRA) / kar-a-baş (AH-A, 69-298)/ kara-vaş (AH-B,30-298) / kara-baş (AH-C,29-298)

ir-ke (RRA) / er-ge (AH-A, 102-421) / il-ke (AH-B,44-421) / irge (AH-C,40-421)

irk-e (RRA) / ir-ge (AH-A, 33-150) / ir-ke (AH-B,16-150) / irge (AH-C,15-150)

hedye-ni (RRA) / hedy-e-ni (AH-A, 14-68) / hedye-ni (AH-B,8-68) / hedye-ni (AH-C,7-68)

unut-ma (RRA) / unıtm-a (AH-A, 84-354) / unut-ma (AH-B,37-354) / unut-ma (AH-C,35-354)

SONUÇ

Atebetü'l- Hakayık'ın Uygur harfli Semerkant Nüshası'nda görülen ayrı yazımların Uygur yazım geleneğinde genellikle ayrı yazılan (- l, s, ş, y, z, ı, i) harflerinden kaynaklı olduğu görülmektedir. Eklerle ilgili olarak ise yine Uygur yazım özelliğinden hareketle, bazı yapım ve çekim eklerinin ayrı yazıldıklarını biliyoruz. Atebetü'l- Hakayık'ın Semerkant nüshasında görülen bu durumu söz konusu yazım özellikleriyle açıklamak mümkündür.

Arat'ın Atebetü'l-Hakayık Metin yayınında Uygur harfli Semerkant Nüshası'na dair ayrı yazımla yer verdiği sınırlı sayıda kelimenin *(emt-i, ir-tegil, kara-baş, ir-ke, irk-e., hedye-ni, unut-ma*) ; üst satırları Uygur, alt satırları Arap harfli "İstanbul- Ayasofya Nüshası (B)" ve Arap harfli "İstanbul (Topkapı- Saray) Nüshası (C)" ile karşılaştırılması neticesinde, ayrı yazım özelliğinde Arap harfli nüshalar ile Uygur harfli nüshaları birbirinden ayıracak belli bir kuralı tespit etmenin güç olduğu görülmüştür.

Hem kelime hem de ek yazımında Arat'ın metin yayınında transliterasyon tercihinin bitişik yazım yönünde olduğu, - Atebetü'l- Hakayık'ın Semerkant Nüshası'nın tıpkıbasımında ise ayrı yazımın ağırlıkta olduğu görülür. Arat'ın AH Metin yayınında ayrı yazıma ait örnek sayısının istisnai denecek kadar az olmasından ötürü, bu yazım özelliğini belli bir kurala dayandırmak mümkün değildir. Bu durumda Arat'ın metin yayınında örneklerin tamamına yakınında bitişik yazıma dayanarak birtakım tahminlerde bulunmak mümkün olabilir. Bunlardan biri, söz konusu yazım özelliğini Arat'ın müstensih hatası olarak görmüş olma ihtimalidir; fakat bir Uygurca uzmanı olarak Klasik Uygur imlâ geleneğini yakından bilen Arat'ın, bu kadar yaygın bir yazım özelliğini müstensih hatası olarak kabul etmiş olması mümkün görünmemektedir. Bir diğer ihtimal, Atebetü'l- Hakayık'ın Arap harfli nüshalarının da olması dolayısıyla Arat'ın transliterasyon yaparken tüm nüshaları kapsayan ortak ve anlaşılır bir yazıma yer vermeye çalışmasıdır. Düşünülmesi gereken başka bir husus da şudur: Arat, yayınında Atebetü'l- Hakayık'ın Uygur harfli Semerkant nüshasının müstensihinin Arap harfleri konusunda da uzman olmasından bahsetmiştir, bu durumda Arat, Atebetü'l-Hakayık'ın orijinal nüshasının Arap harfli olduğunu düşünmüşse, orijinal nüshayı esas almış ve transliterasyon tercihini de Arap harfli yazım geleneğine göre yapmış olabilir. Bir başka ihtimal; Arat'ın ayrı yazım özelliği olan kelimelerde transliterasyon yerine transkripsiyon vermekle yetinmiş olabileceğidir. Yapmış olduğumuz bu çalışma Uygur harfli Türkçe metinlerle ilgili yapılmış ve elimizde kaynak kitap niteliğinde olan metinleri yazım ve transliterasyon meselesi konusunda karşılaştırma yoluyla irdelemekti. İslami döneme ait Uygur harfli Türkçe metinlerin yazım özellikleri üzerine yapılacak olan daha fazla çalışma ile Arat'ın transliterasyon tercihleri hakkında fikir edinmek belki mümkün olabilecektir.

KISALTMALAR LİSTESİ

A: Atebetü'l- Hakayık- Semerkant Nüshası

AH: Atebetü'l-Hakayık

RRA: Reşit Rahmeti Arat- Atebetü'l-Hakayık Metin Yayını

KAYNAKLAR

Ağca, F. (2006). "Maniheist Ve Budist Türkçe Metinlerin Tarihlendirilmesinde Kullanılan Ölçütler", Türkbilig, Sayı (12), s. 3-37

Arat, R. R. (2006). *Edib Ahmed B. Mahmud Yükneki - Atebetü'l- Hakayık*. Türk Dil Kurumu Yayınları:Ankara.

Çakmak, S. (2019). *Edîb Ahmed Yüknekî: Atebetü'l- Hakâyık, İnceleme-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım* .Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları: Ankara.

Çubukcu, M. (2019). *İslami Döneme Ait Uygur Harfli Türkçe Metinlerin Yazım Özellikleri. (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Danışman: Prof. Dr. A. Deniz ABİK. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana.

Kaya, C. (2008). *Uygur Harfli Rızvan Şah ile Ruh-Afza Hikayesi*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.

Radloff, W.(1890). *Kudatku Bilik Facsimile der Uigurischen Handschrift der K. K. Hofbibliothek in Wien.* St. Petersburg.

Sertkaya, O. F.(1975). İslami Devrenin Uygur Harfli Eserlerinden Siracü'l- Kulub(Transkripsiyon ve İndeks). Doktora tezi. İstanbul Üniversitesi: İstanbul.

Sertkaya, O. F. (1977). *İslami Devrenin Uygur Harfli Eserlerine Toplu Bir Bakış. İslami Devrenin Uygur Harfli Eserlerinden Siracü'l- Kulub (Transkripsiyon ve İndeks) Adlı Doktora tezinin I-XXXIII. Sahifelerinden Ayrı Basım*. Bochum.

Sertkaya, O. F. (2007). "Uygur Alfabeleri". *Orta Asya'dan Anadolu'ya Alfabeler*, 29-30 Mayıs 2007 Eskişehir Bildiriler içinde (s.29-41). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi: Eskişehir.

Şçerbak, A. M.(1986). "British Museum Or.8193'de kayıtlı Uygur Harfli Elyazma Mecmua ve Bunun Özbek Filolojisi İçin Önemi" (çev. Ahmet Temir). Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten (1982-1983). 133-140.

Türk Ansiklopedisi. (1977). "İmla" Milli Eğitim Basımevi: Ankara. C(20). s. 108